

Anton Alois Wolf, Fürstbischöf von Laibach.. Erster Theil. A—L. Laibach 1860. J. Blasnik. Vorwort I. XIII. M. Cigale. 8. 984. — Zweiter Theil. M—Z. 985—2012. — Zgodovino in vravno tega slovarja, o katerem je od l. 1854 do 1859 marsikaj brati v Novicah, pripoveduje jako skromno v predgovoru vrednik sam. V „Blätter aus Krain“ 1860 Nr. 45—47 je priobčil sodbo o njem F. L. in S. (Fran Levstik v Senožečah), kateri mu pa očita le nedostatke, ki jih pripozna tudi Cigale. Po prejetih navodilih je moral sestavljati knjigo, in — da jo je v kratkem času, malo da ne v treh letih — izvršil tako izvrstno, temu se tem bolj čudimo sedaj, ko vidimo, da čez trideset let slovénko-nemški del še ni dodelan. Preskromno je sodil o njem vrednik sam: „Imamo zlasti po darežljivosti blagega biskopa Volfa na svetlo dani nemško-slovenski slovar, okoli katerega sem se jaz trudil res da z vsem dušnim naporom, ali izdelovanje — začeto s premalo pripremo — teklo mu je vendar nekako prenašlo, da ima omenjeni slovar v sebi marsikaj pogrešnega, da je kjekod nedostaten a sosešno, da je v posameznih izrazih premalo določen, prepoln jednoznačnic ali soznačnic (Znanstv. Terminologija 1880. V.).“ — Prav pa omenja Zvon (1889. IX. str. 308): „Razven pravoslovne terminologije (1853) in poleg državlanskega zakonika (1853) je uredil Cigale od l. 1854 do 1860 véliki nemško-slovenski Wolfov slovar, kateremu se moramo, poleg vse zastarelosti v nekaterih stvaréh, še danes čuditi, kako je bilo možno uredniku v njem nakopičiti tisti čas toliko bogatega in lepega jezikovnega gradiva.“

Vodnikov Spomenik l. 1859 ima: Nekoliko besed zastran slovensko-nemškega slovarja ali besednjaka, spisal M. Cigale (str. 80—82). „Slovar je po abecedi v red djano kazalo besed kacega jezika, katero si prizadeva zbrati ves zaklad njegovega besedstva (thesaurus) .. Slovensko-nemški del mora v sebi hraniti samo in edino tiste besede, lastne reke in zasuke v govorjenju, ki se v resnici dobivajo med ljudstvom po vseh slovenskih krajih brez razločka ali pa v slovenskih knjigah kakor starejše tako tudi sedanje dobe .. Slovar bodi prava svatinja narodnega jezika, naj hrani ves njegov zaklad, v katerem se strinjate minulosť in sedanjost itd. (Vid. J. Grimm, prof. Miklošič).“

Kratek popis Cesarstva Avstrijskega sploh in njegovih dežel posebej. Za niže gimnazije in niže realne šole. Sostavil Ludovik vitez Heuffler. Poslovenil M. Cigale. Z medorezom na čelu. Na Dunaju, 1861. 8. I—XIII (Pregled zopadka) str. 383. Dodatek. — „Velik je bil vpliv Cigaleto na jezikovni razvoj šolskih naših knjig. Naučno ministerstvo mu je namreč poverilo tiskovni pregled mnogih šolskih knjig, ki so izšle v državni zalogi, in nekatere izmed njih na pr. slovensko slovnico, dalje prvo, drugo in tretjo nemško-slovensko slovnico je Cigale sam sestavil; druge na pr. véliki in mali katekizem, slovensko začetnico itd. do dobrega pregledal in popravil; sestavil je slovensko terminologijo za dr. Piskovo fiziko itd. (Zvon IX. 308).“ — Matica Slovenska hrani v svoji knjižnici rokopis: „Početni nauk o zemljopisu“. Schubert-Cigale. Dunaj 1863 (Letopis 1887 str. 345).

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

VIII. Za učiteljske knjižnice priporočena knjiga

Imamo zakon o varstvu ptičev za poljedelstvo koristnih (za Kranjsko od dné 17. rožnika 1870. l.); po naših berilih nahajamo sestavke o koristi in navodila o varstvu pti-

čev; pri vsaki priložni priliki poučujemo mladino o tej stvari. Mnogo se s temi sredstvi doseže, želeti bi bilo pa še več. Z ozirom na velike koristi, ki nam jih donajajo ptiči, ne zadostuje le, da jih varujemo, nego moramo za nje tudi dejanski skrbeti, kar je

prav lahko. Koliko truda pa nas stane, ako jim v hudem zimskem času na kak primeren prostor potresemo malo hrane, ki bi nam sicer prav nič ne zalegla? Koliko teh drobnih živalic rešimo pogina vsled gladu! Kdor je bil kdaj v Gradci na gradu ali v bivšem botaničnem vrtu poleg Joaneuma, začuditi se je moral nad množico ptičev in njihovih gnezd. In kako so krotki! Šetajoč po potih moraš skoro gledati, da ne pohodiš kakega kosa ali drozga. Tudi v Ljubljani se nekaj let sem po zimi ptiči oskrbujejo s hrano, zlasti po Latermanovem drevoredu in pod Turnom. Vsled tega so se tu ptiči čedalje bolj udomačili.

Na deželi se to tem laže izvršuje, ker je pri kmetijstvu vedno dosti hrane za ptiče, v mestu pa se mora kupovati. Tudi sadnega drevja je več na deželi in je to oskrbovanje ptičev tem važnejše. Vedeti seveda je treba, kje, kako in s čim je razne vrste ptičev hraniti. — Kar smo tu povedali, sicer ne spada toliko v ta predal našega lista, ali nehoté smo tako daleč zašli, ker se nam ravno pri-

poroča brošura o krmljenji ptičev po zimi. Visoki deželni šolski svet namreč razglašala nastopni razpis:

Z. 2266 Über Ersuchen der Verlags-
de 1889 Buchhandlung Theodor Hof-
mann in Gera (Reuss in Deutschland) wird
der k. k. Bezirksschulrath zur Verständigung
der Schulleitungen behufs eventueller An-
schaffung für die Lehrerbibliotheken auf das
von der Section für Thierschutz in Gera von
K. Th. Liebe verfasste Heft „Futterplätze
für Vögel im Winter“, Gera 1890 aufmerk-
sam gemacht.

Preis 20 Pfennige per Exemplar, in Par-
tien billiger, gegen Einsendung des Betrages
in Briefmarken portofreie Zusendung.

K. k. Landesschulrath
Laibach, am 14. Mai 1890.

Für den k. k. Landespräsidenten:
der k. k. Hofrath:
Schemerl m. p.

An alle k. k. Bezirksschulräthe
in Krain.

Književnost.

Siebenter Jahresbericht des Vereines zur
Gründung und Erhaltung unentgeltlicher
Knabenbeschäftigungs-Anstalten in Wien.
VII. Imenovano društvo je pred kratkim izdalo sedmo
letno poročilo o svojem delovanju. Tu ne bomo govo-
rili o blagem namenu društva, nego o njegovem delo-
vanju in stanju. Društvo, ki stoji pod pokroviteljstvom
Nj. c. in k. Visokosti g. nadvojvode Rainerja,
otvorilo je leta 1883. prvo šolsko delarno v VII. du-
najskem okraju, leta 1887. pa drugo v VI. okraju in
v kratkem otvori jednake zavode v VIII. in IX. okraju.
V te zavode se vzprejemajo taki šolski otroci, katerih
roditelji vsled svojega posla ne morejo zadostno skrbeti
za domačo vzgojo in nadzorstvo svojih otrok ter se
tam vadijo razne ročnosti po takozvani „dunajski šoli“
(v mizarskem delu, v lesorezbi, v lepenkarstvu [kar-
tonaži] in v modelovanju). Da se ta važni pouk v
ljudski šoli tudi drugod vpelje in razširi, prireja društvo
poleg tega še vsako leto po dvojje tečajev za ljudske
učitelje in sicer po zimi za dunajske učitelje, v velikih
počitnicah pa sploh za učitelje iz vseh kronovin. Prvi
poletni tečaj je bil 1888. L., katerega se je udeležilo

32 učiteljev (iz Kranjskega 2). L. 1889. je bil drugi
s 47 udeleženci in sicer je bilo iz Nizje Avstrijske 7,
iz Gorenje Avstrijske 1, iz Koroške 5, iz Kranjske 5,
iz Primorske 2, iz Moravske 4, iz Šlezije 6, iz Češke
11, iz Galicije 4 in iz Bukovine 2 učitelja in v letošnjih
počitnicah priredi tretji tak tečaj, ki se prične z dnem
17. maj. srpana. Iz Kranjske se bode zopet nekaj
učiteljev oglasilo, ako dobé od vis. deželnega odbora
primerne podpore. V teh tečajih poučujejo pod peda-
gogičnim vodstvom ravnatelja g. A. Bruhnsa g. g.
K. Bruhns, F. Richter in F. Schmutzer. Uspehi
so prav povoljni, skoro v vseh kronovinah se je z
deškim ročnim delom že pričelo. Da je pa društvu
mogoče poleg svojih zavodov še te tečaje vzdržavati,
dobi v to primerne podpore od vis. vlade in raznih
oblastev in zastopov. Za preteklo leto so darovali
Nj. c. in k. Visokost, nadvojvoda Rainer 25 gld.,
vis. naučno ministerstvo 300 gld., občinski zastop du-
najski 600 gld., vis. nižavavstrijski deželni zbor 200 gld.
in prva avstrijska hranilnica 200 gld. Članov je v
preteklem letu imelo društvo 350. A. Ž.